

MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI ÖĞRENCİLERİNİN DÜŞÜNME STİLLERİ

*Prof. Selmin TUFAN
Arş. Gör. Gülce COŞKUN
GÜGEF. MEABD.*

GİRİŞ

Bireylerin düşünme konusundaki farklı yaklaşımları bireyde düşünme stillerini oluşturmuştur. Düşünme stilleri; zihin hareketlerinin ve düşünme süreçlerinin farklı şekillerde ifade edilmesi olarak tanımlanabilir. Düşünme stillerinin bireylerin yetenek, beceri ve zekâ düzeyleri ile karıştırılması ve her düşünme stilinin aslında bireyin tercih ettiği bir yol olduğunun unutulması, gerek insan ilişkilerinde gerekse akademik alanda iş ve başarılarımızda kişileri sınıflamakta, hatta bazılarını mutsuzluğa - başarısızlığa itmektedir.

Sternberg'e göre (1995:5) düşünme stili, bireyin becerilerini kullanmada tercih ettiği yol, yöntem olarak tanımlanmıştır. Düşünme stili kendi içinde bir beceri değil, daha çok bir tercihtir. Dolayısıyla iyi ya da kötü şeklinde sıfatlandırılmaz. Ancak farklılıklarından söz edilebilir. Bu nedenle, içinde bulunulan duruma, karşılaşılan probleme bağlı olarak ve zaman içinde kullanılan düşünme stili değişebilir. Bir birey sadece bir düşünme stiline kilitlenip kalmaz, zaman, durum ve içinde bulunulan koşullara göre düşünme stillerinde bir değişme söz konusudur. (Balkıs: 2006)

Yapılan araştırmalarda, özünde farklılıklar gösteren fakat birbirleriyle etkileşim içinde ve bağlantılı olan iki tür düşünme stiline rastlanmıştır. Bu stiller yaşantısal (Epstein, 1983), ve analitik-rasyonel (Epstein, 1983) düşünme stilleridir (Epstein ve ark., 1986).

Bilişsel - Yaşantısal Benlik kuramına göre, insanlar birbirlerine paralel ve birbirleriyle etkileşim içinde bulunan iki tür bilgi işleme sistemi (düşünme stili) kullanırlar. Bunlardan Analitik-Rasyonel düşünme stili temelde bilinç düzeyinde işlev görmektedir ve amaçlı, analitik, sözel ve göreceli olarak duygusal etkilerden bağımsızdır. Sezgisel - Yaşantısal düşünme stili ise otomatik, bilinç öncelikli, çağrışımsal, bütüncül, özde sözel olmayan ve anlık duygulardan etkilenecek işlev gören bir sistemdir (Epstein, Lipson, Holstein ve Huh, 1992, Akt. Bulus, 2000). Yaşantısal ve rasyonel düşünme stillerini betimleyen özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

Yapılan bu çalışmada Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin aldıkları alan eğitimi sonucu düşünme stillerini belirlemek ve çeşitli psikososyal bağımsız değişkenlerle aralarındaki ilişkileri bilimsel yöntemlerle somutlaştırmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin aldıkları alan eğitimi sonucu düşünme stillerinde, sınıfları, yaşları, cinsiyetleri, mezun oldukları lise türü, bireysel çalgıları, mezuniyet sonrası mesleki hedefleri, anne-baba eğitim durumları, öğrenim gördüğü bölümü seçme durumu ve akademik başarısı arasında anlamlı fark bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

Tablo 1. Yaşantısal ve rasyonel düşünme stillerine ilişkin bir karşılaştırma (Teglasi ve Epstein,1998; Akt.: Bulus, 2000).

Yaşantısal Sistem	Rasyonel Sistem
1. Bütüncüdür (Holistic).	1. Analitiktir.
2. Otomatik ve çabasızdır.	2. İsteğe bağlı bilinçli çaba gerektirir.
3. Duygusal: Zevk-acı temelli, iyi duygu nedir?	3. Mantıksal neden muhakeme temellidir (rasyonel olan nedir?).
4. Çağrışımlar bağlantılar vardır.	4. Mantıksal bağlantılar vardır.
5. Davranış geçmiş olaylarla ilişkilendirilerek tasarlanır.	5. Davranış olayların bilinçli tahmini ile tasarlanır.
6. Gerçeği, somut imajlar, benzetmeler, öyküler şeklinde kodlar-depolar.	6. Gerçeği soyut semboller kelimeler ve şekillerde kodlar-depolar.
7. Daha hızlı işlem yapar anlık eylemlere yöneliktir.	7. Daha yavaş işlem yapar yavaş oluşan, ortaya çıkan eyleme yöneliktir.
8. Değişime direnç gösterir ve daha yavaş değişime uğrar: Tekrarlı veya yoğun yaşantıyla değişir.	8. Daha hızlı ve kolay değişir. Güçlü tartışma ve yeni bulgularla değişir.
9. Ayırıştırma genel-kaba düzeydedir: Büyük genellemeler, stereotipik düşünme.	9. Yüksek düzeyde detaylı ayırıştırma.
10. Genel-kaba düzeyde uyum, ayırıştırmacı, duygusal karmaşa.	10. Yüksek düzeyde uyum, bağlam genel prensipler.
11. Pasif ve bilinç öncelikli olarak yaşanır: Birey duyguları tarafından yönlendirilir (duygularının kontrolündedir).	11. Aktif ve bilinçli olarak yaşanır: birey düşüncelerinin kontrolündedir.
12. Ben merkezli yaşantıya inanılır.	12. Mantık ve bulgu - delil temelli hareket edilir.

YÖNTEM

Örnekleme

Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri, örneklemini ise Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. sınıf öğrencileri (45 kişi) ve 4. sınıf öğrencileri (35 kişi) oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle, araştırmaya 59'u kız, 21'i erkek toplam 80 öğrenci katılmıştır. Yapılan bu çalışma düşünme stillerinden “Yaşantısal ve Rasyonel Düşünme Stilleri” ile sınırlıdır.

Ölçüm Araçları

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmada Epstein ve arkadaşları (1996) tarafından geliştirilen Rasyonel-Yaşantısal Düşünme Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. RYDSÖ önce Buluş (2000) daha sonra alanda uzman üç öğretim üyesi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Ölçek maddelerine, “tamamen yanlış”tan “tamamen doğru”ya uzanan 5’li bir dereceleme üzerinden cevap verilmiştir. Biliş gereksinimi alt ölçeğinin 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18. ve 19. maddeleri tersten puanlanmaktadır. Sezgisel inanç alt ölçeğinin bütün maddeleri olumlu yönde ifade edildiğinden, puanlama tamamen yanlış (1), kısmen yanlış (2), tarafsızım (3), kısmen doğru (4), tamamen doğru (5) şeklinde yapılmaktadır. Böylece, RYDSÖ’nin Biliş Gereksinimi alt ölçeğinin madde sayısı 19, puan aralığı ise 19-95 arasında değişmektedir. Ölçeğin biliş gereksinimi alt ölçeği analitik-rasyonel düşünme stili, sezgisel inanç alt ölçeği ise, sezgisel-yaşantısal düşünme stili olarak tanımlanmıştır.

Balkıs (2006) tarafından; dil eşdeğerliği sağlanan ölçek, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde dördüncü sınıfta bulunan ve değişik bölümlerden olusun 120 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Bunların 55'ine dört hafta sonra test-tekrar test güvenilirliği için, ölçek tekrar uygulanmıştır. Ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

İşlem

Araştırmada yer alan nitel veriler daha çok kaynak tarama yoluyla, nicel veriler ise öğrencilere uygulanan Rasyonel-Yaşantısal Düşünme Stilleri Ölçeği (RYDSÖ) ile elde edilmiştir. Ölçek müzik eğitimi anabilim dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerine sınıf ortamında uygulanmış, elde edilen veriler SPSS paket programında istatistiksel olarak işlenerek sonuçları üzerinden önermelerde bulunulmuştur.

BULGULAR

Demografik Değişkenler

Araştırmaya katılan 80 öğrencinin demografik sorulara verdiği yanıtlara yönelik bilgiler, aşağıdaki Tablo 2'de gösterilmiştir.

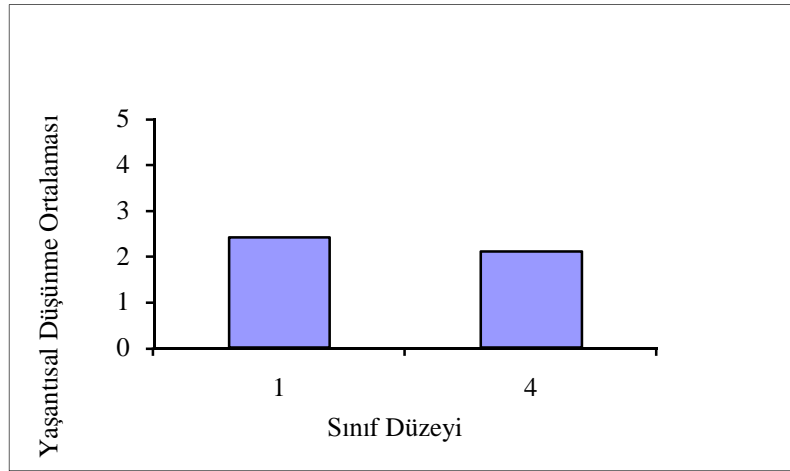
Tablo 2. Katılımcıların demografik özellikleri

	N (%)		N (%)
Mezun olduğu lise		Akademik başarı	
AGSL	74 (92.5)	4.00 - 3.50	20 (20.5)
Lise	3 (3.8)	3.50 - 3.00	51 (63.8)
Konservatuvar	1 (1.3)	3.00 - 2.00	9 (11.3)
Mızıka Astsubay Okulu	2 (2.5)		
Alan Çalgısı		Öğrencinin mezuniyet sonrası hedefi	
Yaylı	42 (52.5)	Öğretmenlik	44 (55.0)
Üflemeli	17 (21.3)	Akademisyenlik	30 (37.5)
Şan	3 (3.8)	Sanatçı	3 (3.8)
Piyano	10 (12.5)	Yurtdışına çıkmak	1 (1.3)
Gitar	8 (10.0)		
Anne eğitim durumu		Baba eğitim durumu	
İlköğretim	25 (31.3)	İlköğretim	16 (20.0)
Lise	18 (22.5)	Lise	19 (23.8)
Yüksek okul	11 (13.8)	Yüksek okul	16 (20.0)
Üniversite ve üstü	24 (30.0)	Üniversite ve üstü	29 (36.3)

Düşünme Stilleri ve Sınıf İlişkisi

Araştırmaya katılan öğrencilerin buldukları sınıf (1. sınıf ve 4. sınıf) ile düşünme stilleri (rasyonel ve yaşantısal) arasındaki bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla ortalamalar farkı t-test aracılığı ile test edilmiştir. Analiz sonucunda, öğrencilerin buldukları sınıf ile yaşantısal düşünme stili arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t_{78} = 2.37, p < .05$). Buna göre, 1. sınıf öğrencilerinin yaşantısal düşünme puanları ($Ort. = 2.44, SS = .73$), 4. sınıf öğrencilerinin yaşantısal düşünme puanlarından ($Ort. = 2.10, SS = .47$) daha yüksektir. Başka bir deyişle, 1. sınıf öğrencileri, 4. sınıf öğrencilerine göre daha çok yaşantısal düşünmektedirler. Öğrencilerin buldukları sınıf ile rasyonel düşünme stili arasında ise anlamlı bir fark yoktur.

Şekil 1. Sınıf düzeyine göre yaşantısal düşünme

KAYNAKÇA

- ALTUNTAŞ A., E., (2008). “Okul Yöneticilerinin Düşünme Stilleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- BALGALMIŞ, E., (2007) “Eğitim Yöneticilerinin Düşünme Stilleri İle Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişki” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- BALKIS, M (2006). “Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğilimlerinin Düşünme ve Karar Verme Tarzları ile İlişkisi” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü D.E.U.B.E.F. İzmir.
- BULUS, M.(2000) “Öğretmen Adaylarında Yükleme Karmaşıklığı Düşünme Stilleri ve Bilişsel Tutarlılık Tercihinin Bazı Psiko-Sosyal Özellikler Çerçevesinde İncelenmesi” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü D.E.U.B.E.F. İzmir
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E., K., AKGÜN, E., K., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F.(2008). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Pegem A Akademi.
- ÇATALBAŞ, E., (2006) “Lise Öğrencilerinin Düşünme Stilllerinin Akademik Başarı Ve Ders Tutumları Arasındaki İlişki” Yayınlanmamış yüksek lisans Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- DURU, E. (2002). “Öğretmen Adaylarında Kişi-Durum Yaklaşımı Bağlamında Yardım Etme Davranışı Eğilimi, Empati ve Düşünme Stilleri İlişkisi ve Bu Değişkenlerin Bazı Psiko-sosyal Değişkenler Açısından İncelenmesi” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü D.E.U.B.E.F. İzmir.
- KARASAR, N. (1998). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınevi.
- LEVY, A., (1997). “ **Tools of Critical Thinking**” Metathoughts for psychology. Boston: Allyn and Bacon.
- STERNBERG, R.J. (1995). **In search of the human mind**. Orlando, US: Harcourt Brace
- YILDIRIM, A., ve ŞİMŞEK, H., (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.